

Material complementari al Programa

PENSAR AMB ELS SENTITS

- Cicle Inicial -

Pensar amb la música

Llicència de Creative Commons
Pensar amb la Música: Cicle Inicial. Autoria: Grup IREF.
Està subjecta a una llicència de ReconeixementNoComercial-
SenseObraDerivada 4.0 Internacional de Creative Commons.

La música és present en tot el currículum, implícitament o explícitament, perquè compleix el paper d'ajudar-nos a pensar igual que les altres arts. Per dir-ho millor, hem manllevat uns mots de Daniel Barenboim¹, un dels músics més significatius avui dia, tant en el terreny musical com en el polític:

“L'educació de l'oïda és potser molt més important del que ens podem imaginar, no tant sols per al desenvolupament de cada individu, sinó per al funcionament de la societat, i, per tant, també dels governs. El talent i la comprensió musical, així com també la intel·ligència auditiva, són àrees que estan molt allunyades de la resta de la vida humana, relegades o bé a una funció d'entreteniment o bé als reialmes esotèrics d'un art elitista. La capacitat per sentir diverses veus en una de sola, tot compronent les afirmacions de cadascuna; la capacitat per recordar un tema que ja ha fet la seva entrada després d'un llarg procés de transformació i que torna a aparèixer de sobte sota una llum del tot diferent [aquí l'autor es refereix a la forma sonata]; l'habilitat auditiva per reconèixer les variacions geomètriques del tema d'una fuga, són qualitats que reforcen la comprensió. Potser l'efecte acumulatiu d'aquestes habilitats podria formar éssers humans més aptes per escoltar i comprendre diversos punts de vista alhora, més capaços de jutjar el seu propi lloc en la societat i en la història, amb més capacitat per percebre els punts en comú entre les persones, i no pas les diferències.”

Nosaltres també creiem, com Barenboim, que l'educació de l'oïda, l'experiència musical profunda i compartida, pot fer-nos persones millors i, per extensió, pot ajudar a fer societats millors. Aquesta és la percepció que tenim de la música: ens ensenya valors, ens ajuda a comprendre les relacions humanes i ens fa la vida agradable.

Com diu en una entrevista a la Vanguardia: “El que intento explicar-li és que milers de coses que cal aprendre sobre el món es poden entendre a través de la música. Per això, el fet que hi hagi tan poca educació musical és un gran problema. Hi ha intel·lectuals, professors, filòsofs, literats, advocats, metges... gent que treballa amb el cervell i que no tenen la mínima relació amb la música. Això és una gran mancança. Cal retornar la seva posició a la música. Estic convençut que la música és una necessitat humana que estem coartant. Jo crec que he entès moltes coses sobre el món i sobre l'ésser humà a través de la música. Crec que existeix una llei que integra els nostres pensaments, sentiments, comportaments, estats físics i, fora de nosaltres, ens integra amb la resta de la gent. Si ignorem aquesta llei, apareixen els conflictes i desacords. No hi ha res que sigui independent, això també s'aprèn de la música.”

Finalment, ens quedem amb les paraules del violinista i director d'orquestra, Yehudi Menuhin: “La música i les arts conviden a la participació i constitueixen un antídoto contra els obstacles a l'harmonia entre els homes. Fer música no és només tocar o cantar, és també escoltar. Aprenent des de la seva edat més tendra a escoltar l'altre, l'infant descobreix el què és la

¹ Daniel Barenboim. *El so de la vida*. Editorial 62, Barcelona, 2008.

tolerància i es protegeix dels instints bàrbars. La música els hi hauria de

pertànyer, com l'aire, l'aigua i la llet, ja que als nostres ulls forma part dels Drets Humans. Representa una força desconeguda en la societat, capaç de fer moure les coses."

Trets que fan que la proposta musical tingui interès:

- La música ajuda a cohesionar el grup i a dotar-lo d'elements emotius col·lectius. Compartir una mateixa música és una manera de fer pinya, de sentir-se participant d'un fet comú. Té un valor afegit a les maneres individuals i privades d'escoltar música avui.
- La música és inspiradora i així ho reconeixen poetes, novel·listes o pintors. Hi ha una estreta relació entre les paraules i el parlar i la música, per això pensem que fer atents als infants a l'hora d'escoltar una melodia els ha d'ajudar també a estar atents a un poema, a una intervenció, etc.
- El caràcter abstracte del llenguatge musical permet tota mena d'associacions i simbolismes. No hi ha veritat o mentida, sinó aproximacions i interpretacions.
 - La música, per ser un art no representatiu, pot fer aflorar millor que cap altra art, la capacitat de transformació simbòlica de la ment humana.

Quins aspectes afavoreix el treball amb música dins del projecte Filosofia 3/18?

- En general, incideix en la millora dels nivells d'atenció i en la concentració.
- Educa l'oïda, la qual cosa contribueix a la comprensió del món que ens envolta.
- Enriqueix la memòria musical en interioritzar i reproduir temes i ritmes musicals.
- Potencia i estimula la intel·ligència, fent conscients els elements que disposen a l'anàlisi i la comprensió del llenguatge musical.
- Desvetlla les sensacions més íntimes, que són personals i indescriptibles com la majoria de sentiments profunds.
- Mostra una nova forma d'expressió individual i col·lectiva. Desenvolupa la creativitat com a resposta als elements imaginatius que es posen en pràctica.
- Amplia el bagatge cultural amb el coneixement d'autors, obres, estils, èpoques, intèrprets...
- Dóna a conèixer, pel seu valor, maneres d'expressió noves, especialment en la proposta que presentem, formada quasi exclusivament per música clàssica.
- Permet la interrelació amb fets socials i col·lectius. La pràctica musical incideix en les actituds, els hàbits i les capacitats de relació, participació i socialització.
- Desvetlla el sentit crític i estètic.

Estem voltats de música i, cal recordar-ho, les orelles no es poden tancar com el nas o la boca. Estem exposats a tota mena de músiques gairebé a tota hora: al carrer, als metros o autobusos o trens, a les sales d'espera, etc.

Però, hem de distingir la música que sentim i la música que escoltem. Triem un perfum o una colònia per "vestir-nos" i un ambientador o un desodorant per

eliminar aquelles olors no desitjades. En música passa el mateix, podem parlar d'una música ambiental, de fons, que pot ser útil per crear un ambient relaxat, una atmosfera càlida, etc., però el que aquí proposem és una música per escoltar, no merament decorativa.

Criteris en la tria de música

- Clàssica. Per moltes raons: per la qualitat, per crear el gust, per la seva universalitat. En alguns casos ens hem permès d'usar com a clàssica alguna música de pel·lícules que en poc temps han esdevingut japaradigmàtiques.

- Peces amb força i digestives. Dins del panorama de la música clàssica hem triat peces o fragments adients a unes orelles que s'inicien. Hi ha un crescendo des dels més menuts als més grans. Amb això no volem dir que hi hagi música de grans o menuts, d'ignorants o iniciats. Simplement que la tria coincideixi amb la capacitat d'assimilació dels infants.

- Variada. Per estils, autors i obres creiem que el conjunt de músiques és un bon aparador de la música clàssica. Si els nostres infants i joves passen per aquestes audicions amb certa cura i profunditat, podem assegurar un panorama prou ric i digne de la música occidental.

L'ús de la música dins del Projecte Filosofia 3/18 té tres espais:

1. A la introducció de la sessió de filosofia, els/les mestres poden utilitzar una melodia que s'anirà repetint a l'inici de cada sessió setmanal. L'objectiu és identificar la melodia amb l'inici de la sessió de grup, però també crear un ambient relaxat i tranquil per ajudar a aflorar la comunitat de recerca.

2. Dins de la pròpia sessió de filosofia i com a estímul principal per crear pensaments i sentiments. Aquesta és la part substantiva, on la música-com una lectura, un poema o un quadre- és protagonista i complementa el text, tot introduint o tancant aspectes tractats a les sessions. A continuació, i a partir de la proposta, suggerim exercicis i activitats que es poden fer des de les distintes peces.

3. Al final de les sessions i com a mètode d'avaluació figuroanalògica del treball fet. Amb la presentació de tres o quatre fragments molts diferenciats entre ells, infants o joves en seleccionen un per avaluar algun aspecte de la sessió.

Com preparar una audició musical?

Malgrat que sobre audicions podem trobar moltes “receptes”, heus aquí algunes idees:

- Una obra musical ha de ser preparada i presentada amb la intenció de cobrir algun aspecte que lliga amb el diàleg, el text, els personatges de la novel·la, l'acció... Si li donem context, els nens i nenes tenen on agafar-se i no es troben tant a la intempèrie.
- La motivació pot venir de moltes direccions: moviment (el ritme del cavall de la “Parella a cavall” de Kandinski a *Tot pensant*), conte (qualsevol dels contes incorporats als programes), dansa (al final del *Pèbili*), repte d'observació auditiva (la conversa dels dos gats de *Kio i Gus*), coneixement d'un detall històric o vivencial, descoberta dels instruments que interpretaran un motiu conegut, acompanyament rítmic o melòdic, ...
- Qualsevol referència gràfica, corporal, lúdica, expressiva, plàstica... ajuda a captar l'atenció en l'escolta. El nostre alumnat, sigui quina sigui la seva edat, necessita, com els adults, referències que captin l'atenció. A mesura que la capacitat d'escolta creix amb l'edat, decreixen les dependències externes musicals.
- Com més música escoltem, més hi gaudirem i més ens hi afeccionarem. Calen, doncs, una colla d'hores d'escolta atenta. El temps de l'escolta pot ser progressiu, començar per poca estona i anar augmentant.
- És important acostumar el nostre alumnat a escoltar música pel goig d'escoltar; però, no hem d'oblidar que cal donar als infants els exemples de la millor música.
- És també important procurar que els oients parlin, que expliquin què els ha suggerit allò que han escoltat. Caldeixar espai a les opinions i sensacions per a conèixer millor les persones i els efectes que els produeix la música.

A parvulari l'escolta pot anar acompanyada de moviment espontani. Sovint en els menuts la resposta a l'escolta de la música és gestual. La música, el ritme i el moviment han de considerar-se junts en els primers anys del desenvolupament infantil. Són una font d'energia que incideix en l'organisme, el fan moure i l'estimulen a l'acció. És una resposta activa que es produeix de forma més o menys organitzada.

Es pot ajudar a orquestrar en forma de balanceig del cos, moviment de les mans i braços,... Sincronitzar el ritme del cos amb la música ajuda a desenvolupar el control motriu i la coordinació sensomotora incorpora l'ordre als moviments en el temps.

Les peces de les audicions citades estan recollides, programa per programa, en CDs, que podeu demanar al GrupIREF: grupiref@grupiref.org

Referències:

Informació variada sobre l'audició i el compositor

Enllaç a youtube (sempre que sigui possible)

Activitats

L'estructura de presentació del material serà la següent:

- 1) Informació sobre l'audició i el compositor**
- 2) L'enllaç de l'audició al Youtube**
- 3) Propostes d'activitats, exercicis i plans de diàleg**

No cal dir que la informació sobre el compositor i sobre la peça són pel professorat. No cal transmetre-la als nens, però pot servir per donar pistes a l'alumnat a l'hora d'escoltar l'audició.

Heu de tenir en compte que moltes vegades es proposen diverses audicions per una mateixa activitat, en aquests casos, l'activitat apareix al final de l'última audició.

* * *

Les activitats que es proposen en aquest programa procuren que els infants experimentin i reflexionin a partir dels 5 sentits: oïda, vista, olfacte, tacte i gust. Les activitats són de recepció però també de reflexió i expressió de la pròpia experiència, és a dir, s'experimenta activament amb els 5 sentits però també es pensa i es comparteix el que s'ha experimentat i es rep el que han pensat i experimentat els altres. És així un programa per estimular i procurar el desenvolupament dels sentits a través de l'experiència i, sobretot, de la reflexió i comunicació d'aquesta experiència.

El tractament del sentit de l'oïda facilita poder fer audicions i experimentar sensacions, pensaments i sentiments sensibles, i així posar-los en comú i compartir-los amb els altres. Els fragments musicals utilitzats en aquest programa tenen relació amb el conte **Pèbili** o bé amb l'activitat que es realitza.

En alguns casos de compositors ja citats a les audicions del *Tot pensant*, hem repetit les breus biografies per donar autonomia a cada programa.

Ottorino Respighi (1879-1936) va ser un compositor, director d'orquestra i musicòleg italià. Era fill d'un professor de piano, va estudiar violí i composició des de petit i després a Sant Petersburg, sota la tutela de Rimski-Korsakov, que el va influir molt.

Gioacchino Rossini (1792 - 1868) va ser un compositor italià, considerat una de les figures de l'òpera del segle XIX. Va compondre la primera òpera a l'edat de catorze anys, però després, en el cim de la seva popularitat, va abandonar la composició i va viure una jubilació tranquil·la al camp parisenc.

El *cigne de Pesaro* - com va ser conegut Rossini - va nèixer tres mesos després de la mort de Mozart i va imprimir al melodrama un estil que va fer època i que va influir en gran manera en els operistes posteriors. Va deixar més de trenta òperes de tots els gèneres, des de la farsa a la comèdia, passant per la tragèdia i l'òpera seriosa.

Després d'escriure la seva òpera *Guillermo Tell*, el 1829, Rossini havia decidit retirar-se de la composició, no obstant això va continuar escrivint petites peces per a piano per a la seva pròpia diversió.

La música de ballet, ***La botiga fantàstica***, va ser elaborada, a partir d'aquelles peces, per Respighi, l'estil del qual va combinar perfectament amb les animades melodies de Rossini.

El ballet es refereix a una botiga de joguines, que es van animant fins que semblen tenir vida. Aquí us proposem un enllaç d'un programa de TV3, en el que es mostra una animació d'aquesta obra:

http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=30359

La botiga fantàstica - Rossini/Respighi

- ✦ **Audició 01: Obertura: Marxa. Allegretto. Viu.**
- ✦ **Audició 02: Tarantella, Viu.**
- ✦ **Audició 03: Mazurka: Lento. Moderato. Vivacissimo.**
- ✦ **Audició 04: Dansa cosaca: Allegro grotesco. Allegro vivace.**
- ✦ **Audició 05: Can-can: Allegro grotesco. Vivacissimo. Andantino mosso.**
- ✦ **Audició 06: Vals lent: Andantino moderato. Con brio. Allegretto moderato.**
- ✦ **Audició 07: Nocturn : Andantino.**
- ✦ **Audició 08: Galop: Vivacissimo. Allegro brillante.**

Donada la importància que la nit té en el conte del Pèbili, voldríem parlar del Nocturn: és una peça pianística de caràcter intimista i sentimental. El gènere fou creat per l'anglès **John Field**. Però Chopin fou qui el va perfeccionar i donar a conèixer. Inicialment el nocturn, més que una forma com la sonata, era un pensament, una descripció. El nocturn és una obra musical que suggereix l'ambient de la nit.

- Cal que els alumnes s'adonin de la diferència entre sentir, escoltar i viure la música. (**Habilitat de conceptualització:** Establir diferències)

Aquesta obra és per anar introduint de mica en mica, cada dia un moviment, per exemple. Encara que aquí la proposem pel capítol 1 també es pot fer servir més endavant.

També podríeu fer servir alguns dels moviments com a música que identifiqui la sessió de Filosofia a manera de sintonia.

Podeu triar algun moviment i posar-lo com a fons del joc "Juguem a botigues amb mim" de la pàgina 61 del **Persensar**.

✦ Audició 09: F. Liszt - El regne dels gnoms.

Franz Liszt (*Ferenc Liszt* en hongarès) és un compositor i pianista hongarès, nascut a Doborjan el 1811 i mort a Bayreuth (Alemanya) el 1886. Liszt és el creador del poema simfònic, forma típica del romanticisme, i de la moderna tècnica d'interpretació pianística. És autor d'una important obra per a piano (rapsòdies hongareses, estudis, preludis, etc.), de diversos concerts per a piano i orquestra i també d'una extensa producció orquestral. Les seves obres de piano estan considerades entre les obres mestres d'aquest instrument.

<http://www.youtube.com/watch?v=tsTJcKhKhgI>

<http://www.youtube.com/watch?v=xxmcMWbKQ78>

Un cop hàgiu parlat dels follets, podeu completar aquest diàleg amb un exercici d'imaginació a partir de l'audició d'aquesta peça. Amb silenci i màxima concentració escoltarem la música

(**Habilitat de recerca:** Observar), i després de dir-ne el títol, podem:

- Preguntar si la música els ha ajudat a imaginar-se millor com deuen ser els follets.

- Preguntar senzillament què s'han imaginat mentre escoltaven la música.

- Es pot crear una coreografia de follets... com podria ser? Acabem l'activitat fent una reflexió a partir del que hem fet. (**Habilitat de recerca:** Imaginar)

Capítol 2

✦ Audició 10: W. A. Mozart - **Petita serenata nocturna (Eine Kleine Nachtmusic)**. 1r moviment: **Allegro**.

Wolfgang Amadeus Mozart (1756 - 1791) fou un compositor de música clàssica. Probablement el músic més prodigiós de tots els temps. Les seves primeres gires per Europa el van fer famosos i el van familiaritzar amb els estils musicals europeus, que després va sintetitzar en les seves obres. És únic en la història de la música, gràcies als seus assoliments en tot tipus de gèneres i formes, així com per la seva sorprenent fluïdesa de composició. La producció de Mozart és extraordinàriament extensa, s'ha afirmat que cap altre compositor no ha assolit tal mestria en tants mitjans diferents. La seva música, de formes ja fortament consolidades, poques vegades ha estat considerada com a revolucionària, però al públic de l'època, sens dubte, li va resultar difícil apreciar algunes de les seves obres, especialment a causa dels sorprenents contrastos, complexitat i harmonia de vegades dissonant.

No se sap com va néixer la "**Petita Serenata Nocturna**", per què la va compondre ni a qui estava dedicada. Va ser escrita a l'estiu de 1787, a Viena, mentre l'autor treballava en el segon acte de la seva òpera "Don Giovanni".

Tenia cinc moviments, però, per raons desconegudes, només ens n'han arribat quatre. Només dura 16 minuts i pels seus contemporanis era considerada música lleugera.

El **primer moviment** és *allegro*, això significa que és un moviment animat. Té forma de sonata. La sonata és una forma clàssica que consisteix en dos temes contrastants que s'exposen, després es desenvolupen amb variacions i arranjaments i finalment es recapitulen, és a dir, es re-exposen arribant al final. Proveu de descobrir-los mentre ho escolten.

http://www.dailymotion.com/video/x4xt4s_mov1-pequena-serenata-nocturna-moza_music

<http://elcosmopolita.wordpress.com/2007/07/26/eine-kleine-nachtmusik/>

Veure activitats a l'audició 11.

* Audició 11: L. van Beethoven. Sonata núm. 14, Clar de Lluna. 1r moviment.

Ludwig van Beethoven (1770 - 1827) fou un compositor, director d'orquestra i pianista alemany. El seu llegat musical es va estendre, cronològicament, des del Classicisme fins a l'inici del Romanticisme musical.

El seu art es va expressar en nombrosos gèneres i, encara que les simfonies van ser la font principal de la seva popularitat internacional, el seu impacte va resultar ser molt significatiu a les obres per a piano i música de cambra.

La seva producció inclou els gèneres pianístics (32 sonates per a piano), de cambra (16 quartets de corda, 7 tríos, 10 sonates per a violí i piano), vocal (lieder i una òpera: *Fidelio*), concertant (5 concerts per a piano i orquestra, un per a violí i orquestra) i orquestral (9 simfonies, obertures, etc.).

La música del quart moviment de la novena simfonia, està basada en *l'Oda a l'Alegria* de Friedrich von Schiller i és l'Himne de la Unió Europea.

Clar de lluna va ser escrita el 1801, dedicada a la seva alumna, la comtessa Giulietta Guicciardi de 17 anys, de qui es deia que n'estava enamorat. El primer moviment ha estat també considerat un nocturn (justament, Ludwig Rellstab, que li va donar el nom a la peça, el veia com un evocatiu de la nit), tot i que Beethoven no el va descriure com a tal.

Consta de tres moviments:

El primer moviment, *l'Adagio Sostenuto*, és pianíssimo, és dolç, calmat. Una melodia simple, per dir les coses clares, però tímidament, sempre en un mezzo piano. De tant en tant es fa sentir, a través d'un crescendo, però amb molta discreció. Hector Berlioz va anomenar "lament" a la melodia que reproduïx gairebé enterament la mà dreta.

<https://www.youtube.com/watch?v=YkAWAuOhaQo>

- La nit té un paper molt important al conte del Pèbili. Escoltem (**Habilitat de recerca:** Observar) amb cura i atenció les audicions 10 i 11 (o qualsevol altra que tingui com a títol temàtic la nit. També podríeu fer servir l'audició 07, el nocturn de *La Botiga Fantàstica*).

Després preguntarem:

- Quina melodia us fa pensar més en la nit? (**Habilitat de traducció:** Interpretar) Per què? (**Habilitat de raonament:** Buscar i donar raons)

- Quina melodia no sembla pensada per la nit? (**Habilitat de traducció:** Interpretar) Per què? (**Habilitat de raonament:** buscar i donar raons)

- N'hi ha alguna que ens fa pensar en una nit fosca i sense lluna? I amb lluna plena? (**Habilitat de raonament:** Raonar analògicament)

- Com hauria de ser la música que representi la nit? Forta? Suau? Lenta? Ràpida? (**Habilitat de raonament:** Raonar analògicament)

Capítol 4

Informació per audicions 12 a la 14.

Antonio Lucio Vivaldi (1678 –1741), va ser un reconegut violinista i un dels principals compositors del barroc.

Com en tants i tants casos d'altres artistes, tots els èxits que l'acompanyaren en vida no evitaren que morís ben pobre. Per aconseguir el lloc de compositor de la cort, Vivaldi va marxar cap a Viena, on regnava Carles VI, però el fet és que el país estava en guerra i amb aquest panorama Vivaldi quedà sense protecció i va haver d'anar malvenent manuscrits fins a la seva mort. Va morir a casa de la vídua d'un fabricant de selles, el 27 o 28 de juliol de 1741 i va ser enterrat al dia 28 de juliol en una fossa comuna.

Tot i que ara ens costi de creure, perquè sabem que en vida va ser un compositor famós i prestigiós, la seva música va ser oblidada des de la seva mort fins la seva redescoberta ja avançat el segle XVIII.

Les quatre estacions - Antonio Vivaldi: La tardor.

Les quatre estacions és un conjunt de 4 concerts per a violí, que va compondre el 1723, i és l'obra més coneguda de Vivaldi i també una de les més popularitzades de tota la música clàssica, a més de ser l'obra amb més enregistraments en disc de la història. Cada concert segueix l'estructura de tres moviments, un moviment lent central (*lento, adagio, largo*), al mig de dos moviments ràpids (*allegro, presto, etc.*).

La tardor, Concert núm. 3 en Fa Major, Op. 8, RV 293.

- ♣ **Audició 12: Allegro.**
- ♣ **Audició 13: Adagio molto.**
- ♣ **Audició 14: Allegro.**

Vivaldi va escriure un sonet per a cada estació, el de la tardor és aquest que traduïm tot seguit:

La Tardor

Allegro

Els camperols celebren amb balls i cants
De la felicitat collita el dolç plaer
I del licor de Bacus tan encesos
Amb el somni acaben el seu goig.

Adagio molto

Fa que tots acabin els balls i cants La
brisa que temperada dona plaer, I
l'estació que convida tant i tant

A gaudir d'un dolcíssim son.

Allegro

Els caçadors, amb l'alba, a la caça
Amb banyes, escopetes i gossos surten fora
Fuig la presa i segueixen els rastres;
Ja fatigada i espantada pel gran soroll
De les escopetes i els gossos, ferida sembla
Sense forces vol fugir, però capturada mor.

3r moviment de La Tardor
<http://www.youtube.com/watch?v=1Qr9aX9U9pw>

Activitats per les audicions 12, 13, 14 i 16

Escoltarem (**Habilitat de recerca:** Observar) amb atenció aquests tres moviments de La Tardor i la audició 16, de *La Tardor porteña* d'Astor Piazzola.

- Podeu encetar un diàleg al final de cada audició (o després de escoltar-les totes) amb aquestes preguntes:
- Em què et fa pensar? (**Habilitat de traducció:** Interpretar)
- Et provoca alegria, tristesa..., quin sentiment et provoca?
- Quines imatges et venen al cap? (**Habilitat de recerca:** Imaginar)
- També podem fer un treball de semblances i diferències entre les audicions. (**Habilitat de conceptualització:** Establir semblances i diferències)

✿ Audició 16: A. Piazzola. La tardor porteña.

Astor Pantaleón Piazzolla (Mar del Plata, 1921 - Buenos Aires, 1992). Fill de pares immigrants italians, Astor va viure gran part de la seva infantesa amb la seva família a Nova York, on des de molt jove va entrar en contacte tant amb el jazz com amb la música clàssica de Bach. Quan als anys cinquanta i seixanta la seva música va començar a transcendir, els *tangueros* ortodoxes —que el consideraven «l'assassí del tango»— van decretar que les seves composicions no eren tango. Piazzola va respondre amb una nova definició: «És música contemporània de Buenos Aires». Les seves obres no eren difoses per les emissores de ràdio i els comentaristes seguien atacant el seu art. Els segells discogràfics no s'atrevien a editar-les. El consideraven un snob irrespectuós que componia música híbrida, amb exabruptes d'harmonia dissonant. Avui dia és considerat, segons els millors especialistes del món, un dels músics de tango més importants de la segona meitat del segle XX.

Les *Cuatro Estaciones Porteñas* són considerades com una de les composicions fonamentals en l'obra de Piazzola. No van ser composades totes juntes, com les *Quatre Estacions* de Vivaldi; sinó que van ser fetes per separat. Les *Quatro Estaciones Porteñas* van ser escrites per a Quintet (bandoneó, violí, piano, guitarra elèctrica i contrabaix).

A la **Tardor Porteña** (la peça que us proposem aquí) trobem l'acomiadament. La fugacitat de la passió es fa tardor. La ciutat es comença a vestir de groc. Trobem aquí

un dels solos més notables, només per a la mà esquerra del bandoneó, on cada nota sembla voler buscar el seu propi pes, com si lluités per independitzar-se de tota la frase musical. Aquest solo sembla apoderar-se de tot el tema fins que apareix el violí, tot creant un nou moment de suspens.

<http://www.youtube.com/watch?v=5ZucwD5zXCM>

<https://www.youtube.com/watch?v=WlIaHQwlfsw>

- Veure l'activitat de les audicions 12 a 14 per La Tardor de Vivaldi.
- Intentem discriminar els 5 instruments de *Les estacions*
(**Habilitat de recerca:** Observar)

Capítol 5

* Audició 15: A. Ponchielli - La dansa de les hores, de l'òpera *La Gioconda*.

Amilcare Ponchielli (1834 - 1886) va ser un compositor italià. Actualment,

la seva obra més coneguda és *La Gioconda*, de la qual proposem escoltar **La dansa de les hores**. Aquesta òpera està ambientada a la Venècia del segle XVII i narra la història d'una cantant de carrer que passa penúries. A l'acte tercer s'inclou la:

Dansa de les Hores

- Recitatiu *Grazie vi rendo* (III, 6)
- Dansa de les Hores (III, 6)
 - ♣ Surten les hores de l'Alba (Moderato)
 - ♣ Les hores de l'Alba (Andante poco mosso)
 - ♣ Surten les hores del matí
 - ♣ Dansa de les hores del matí (Moderato)
 - ♣ Surten les hores de la tarda
 - ♣ Surten les hores de la nit (Moderato, Andante poco mosso, Allegro vivacissimo)

La música d'aquest ballet es va fer molt popular arran d'haver estat utilitzada a la pel·lícula de Walt Disney, *Fantasia* (1940).

http://www.youtube.com/watch?v=aSo9xe_uKLw&playnext=1&list=PLAFDFC83F469993AC

✦ Audició 17: L. Anderson. El rellotgesincopat.

Leroy Anderson (1908 - 1975) fou un compositor, adaptador i director nord-americà. Descendent de pares suecs i fill de músics afeccionats, Leroy Anderson estudià orgue, tuba i contrabaix, i als dotze anys ja havia compost un minuet per a quartet de corda. Anderson fou un compositor molt divertit que va buscar, com ningú, el sentit de l'humor en la música.

Al llarg de tota la peça que us proposem aquí, **El rellotge sincopat**, se sent un tic-tac que fan les caixes xineses, en principi sembla que va a l'hora, però, de tant en tant, s'atura i fa una mena de divertits retorns irregulars que li donen un aire de comicitat.

<http://lapaginamusical.blogspot.com/2008/05/el-rellotge-sincopat-leroy-anderson.html>

<http://www.youtube.com/watch?v=mZUOt0rBsyg>

Veure l'activitat per l'audició 15, *La dansa de les hores* de Ponchielli.
- En quin sentit podem dir que es tracta d'una música divertida, simpàtica, amb humor? (**Habilitat de raonament:** Raonar analògicament)

Activitats per les audicions 15 i 17

- Escoltarem aquesta peça musical i també l'audició 17. Són dues obres que ens fan pensar en el pas del temps i els rellotges.
- Si és possible, i va bé, ajudades per les mestres de música i educació física, podem muntar una coreografia senzilla (**Habilitat de traducció:** Traduir del llenguatge musical al corporal) sobre la idea del pas del temps, a partir del que pugui sortir d'un diàleg:
 - Com es poden ballar les hores?
 - Com sabem que el temps passa?
 - Com es pot representar el pas del temps? I les hores?Pot servir d'inspiració, el fragment del ballet de l'òpera *La Gioconda* (teniu l'enllaç més amunt)
- Fer una observació reflexionada (**Habilitat de recerca:** Observar) del fragment de la pel·lícula *Fantasia* de Disney (teniu l'enllaç més amunt). Podeu acabar demanant que facin un dibuix (**Habilitat de traducció:** Traduir del llenguatge musical al plàstic) per representar el temps.

Capítol 9

* Audició 18: G. Telemann. Concert per trompeta en Re major.

Georg Philipp Telemann (1681 - 1767) fou un compositor barroc alemany. Ha estat situat, juntament amb Johann Sebastian Bach i Georg Friedrich Haendel, al cim de la música barroca alemanya. La seva obra és vastíssima: al voltant de 1000 suites per orquestra, multitud de concerts per diversos instruments, unes 40 òperes i nombroses obres religioses com oratoris, cantates i passions.

La **trompeta** és un instrument de la família del vent-metall. Els instruments de metall tenen la particularitat que el so no el produeix la vibració d'una canya, sinó la del propi llavi de l'íntèrpret al bufar sobre un broquet o embocadura.

La trompeta és probablement l'instrument de vent-metall més conegut i usat. L'origen de les trompetes, -instruments als quals des de l'antiguitat se'ls va assignar un paper militar o cerimonial pel fet d'estar constituïdes per un tub bàsicament cilíndric-, caldria cercar-lo en els antics instruments de canya, fusta, etc.

<https://www.youtube.com/watch?v=qVzEj7xzKjY>

Al Pèbili tenim una orquestra composta de grills i de mosquits trompeters que enceten el ball. Aquesta peça ens apropa al so de la trompeta i servirà per distingir el solista de l'orquestra: (**Habilitat de recerca:** Observar)

- Podem jugar i cada vegada que soni la trompeta sola ens posem drets i quan toqui l'orquestra sola o amb la trompeta asseguts.
- També podem distingir quan l'orquestra toca sola o toca amb la trompeta: drets i amb les mans tot fent el gest de tocar la trompeta quan la trompeta toca sola; dirigint quan toca amb l'orquestra i amb els braços creuats quan toca l'orquestra sola. (**Habilitat de traducció:** Traduir del llenguatge musical a la mímica)